

Bureauonderzoek en Inventariserend Veldonderzoek, karterende fase

Schurinkstraat 44 – 46 te Ommen
gemeente Ommen

Opdrachtgever

SAB Arnhem
Postbus 479
6800 AL Arnhem

Status:

CONCEPT

Projectleider
drs. S.M. Koeman

Projectnummer

Synthegra Rapport S100218

Autorisatie
drs. J.S. Krist (senior KNA-archeoloog)

Paraaf

Datum
19-08-2010

Project: Bureauonderzoek en Inventariserend Veldonderzoek, karterende fase,
Schuringstraat 44-46 te Ommen
Projectnummer: S100218

Colofon

Opdrachtgever: SAB te Arnhem
Project: Schurinkstraat 44 – 46 te Ommen
Projectnummer: S100218
Titel: Bureauonderzoek en Inventariserend Veldonderzoek, karterende fase, Schurinkstraat 44 – 46 te Ommen
Datum: 19-08-2010
Projectleider: drs. S.M. Koeman
Auteurs: drs. R. Nillesen (historicus), drs. S.M. Koeman (fysisch geograaf, prospector)
Tekenaar: dhr. J. Heersink (GIS/CAD-specialist)
Autorisatie: drs. J.S. Krist (senior KNA-archeoloog)
Druk: Synthegra bv, Doetinchem
ISSN: 1874-9771

Synthegra bv

Doetinchemseweg 61a, NL-7007 CB Doetinchem
Telefoon +31 (0)88 81 81 981, Fax +31 (0)88 81 81 989, Internet: www.synthegra.nl
Bankrelatie Friesland Bank, nr. 295191155, BTW nr. NL819631288B01, HR 01115557

© Synthegra bv, 2010

Project: Bureauonderzoek en Inventariserend Veldonderzoek, karterende fase,
Schuringstraat 44-46 te Ommen
Projectnummer: S100218

INHOUD

Administratieve gegevens	4
Samenvatting	5
1 Inleiding	6
1.1 Onderzoekskader	6
1.2 Onderzoeksdoel en vraagstellingen	6
1.3 Ligging en huidige situatie plangebied	7
2 Bureauonderzoek	8
2.1 Methode	8
2.2 Landschapsgenese	8
2.3 Archeologische waarden in en rondom het plangebied	14
2.4 Historische ontwikkeling	16
2.5 Gespecificeerde archeologische verwachting	20
3 Inventariserend Veldonderzoek	22
3.1 Methode	22
3.2 Beschrijving en interpretatie van de boorgegevens	22
3.3 Archeologische indicatoren	24
3.4 Archeologische interpretatie	24
4 Conclusies en aanbevelingen	25
4.1 Inleiding	25
4.2 Conclusies / beantwoording onderzoeksvragen	25
4.3 Aanbevelingen	26
Literatuur en kaarten	27

Bijlagen:

Bijlage 1: Overzicht van de relevante geologische en archeologische tijdvakken

Bijlage 2: Combinatiekaart IKAW, AMK en ARCHIS waarnemingen

Bijlage 3: Boorpuntenkaart

Bijlage 4: Boorprofielen

Afbeelding voorblad: Het zuidelijke deel van het plangebied, gezien vanuit het noorden.

Project: Bureauonderzoek en Inventariserend Veldonderzoek, karterende fase,
Schuringstraat 44-46 te Ommen
Projectnummer: S100218

Administratieve gegevens

Toponiem	: Schurinkstraat
Plaats	: Ommen
Gemeente	: Ommen
Provincie	: Overijssel
Projectnummer	: S100218
Bevoegde overheid	: gemeente Ommen
Opdrachtgever	: SAB Arnhem
Uitvoerende instantie	: Synthegra bv
Datum uitvoering veldwerk	: 05-08-2010
Uitvoerders veldwerk	: drs. S.M. Koeman (prospector, fysisch geograaf), dhr. G. Kleijn Winkel (veldmedewerker)
Onderzoeksmelding (ARCHIS)	: 42.330
Datum onderzoeksmelding	: 02-08-2010
Onderzoeksnummer (ARCHIS)	: nog te bepalen
Kaartblad	: 22C
Periode	: Laat-paleolithicum – vroege middeleeuwen
Oppervlakte	: Circa 8.000 m ²
Perceelnummer(s)	: Sectie B, nummers 4.611 en 7.489
Grond eigenaar / beheerder	: Ten Brinke Projectontwikkeling Nederland bv
Grondgebruik	: Geheel verhard en in het zuidelijke deel bebouwd
Geologie	: Dekzand (Laagpakket van Wierden, Formatie van Bostel)
Geomorfologie	: Dekzandrug-dekzandvlakte
Bodem	: Grotendeels verstoord, plaatselijk een restant van een plaggendeck
Depot	: Documentatie en vondsten zullen worden aangeleverd aan het Provinciaal Depot van Overijssel, te Deventer

De onderzoekslocatie wordt omsloten door de volgende vier coördinaten:

Noordwest	X: 222543	Y: 504788
Noordoost	X: 225521	Y: 504788
Zuidoost	X: 225521	Y: 504646
Zuidwest	X: 222543	Y: 504646

Samenvatting

Synthegra heeft in opdracht van SAB Arnhem een archeologisch bureauonderzoek en karterend booronderzoek uitgevoerd op een terrein aan de Schuringstraat in Ommen (afbeelding 1.1). De aanleiding voor het onderzoek is de voorgenomen ontwikkeling van nieuwbouw, waarvoor een bestemmingsplanwijziging vereist is.

Het plangebied ligt naar verwachting op de rand van een dekzandrug. In het dekzand zijn veldpodzolgronden ontwikkeld, die ter plaatse van het plangebied waarschijnlijk zijn afgedekt met een plaggendeek. Op basis van de ouderdom van het dekzand kunnen in het plangebied vindplaatsen aanwezig zijn vanaf het laat-paleolithicum. Voor het plangebied geldt op basis van het bureauonderzoek een middelhoge verwachting voor zowel vuursteenvindplaatsen uit het laat-paleolithicum en mesolithicum als voor nederzettingsresten uit het neolithicum tot en met de vroege middeleeuwen. Voor de late middeleeuwen en de nieuwe tijd geldt een lage verwachting.

De natuurlijke podzolgrond is in vrijwel het hele plangebied verdwenen. Alleen in de noordelijke punt van het plangebied is een restant van de B-horizont aangetroffen. Vuursteenvindplaatsen bestaan voornamelijk uit strooiing van fragmenten vuursteen en ondiepe grondsporen, zoals haardkuilen, in de bovengrond van de oorspronkelijke podzolgrond. Aangezien de oorspronkelijke bodem ontbreekt, zijn eventueel aanwezige vuursteenvindplaatsen verloren gegaan. De middelhoge verwachting voor vuursteenvindplaatsen wordt daarom naar laag bijgesteld. Nederzettingsresten uit het neolithicum tot en met de nieuwe tijd bestaan niet alleen uit fragmenten aardewerk, maar ook uit diepere sporen zoals paalgaten en afvalkuilen. Deze sporen kunnen tot in de C-horizont reiken en zijn mogelijk nog intact op de locaties waar een restant van het plaggendeek of oorspronkelijke bodem is aangetroffen (boring 1, 4 en 6) en waar de bodemverstoring niet erg diep reikt (2, 7 en 8). Tijdens het booronderzoek zijn echter geen archeologische resten of indicatoren aangetroffen, die wijzen op de aanwezigheid een vindplaats uit deze periode. Daarom wordt de middelhoge verwachting voor een archeologische vindplaats uit het neolithicum tot en met de vroege middeleeuwen naar laag bijgesteld. De lage verwachting voor de late middeleeuwen en de nieuwe tijd blijft gehandhaafd.

Op grond van de resultaten van het onderzoek wordt voor het plangebied geen vervolgonderzoek geadviseerd.

1 Inleiding

1.1 Onderzoekskader

Synthegra heeft in opdracht van SAB Arnhem een archeologisch bureauonderzoek en karterend booronderzoek uitgevoerd op een terrein aan de Schuringstraat in Ommen (afbeelding 1.1). De aanleiding voor het onderzoek is de voorgenomen ontwikkeling van nieuwbouw, waarvoor een bestemmingsplanwijziging vereist is. De diepte en omvang van de toekomstige bodemverstoring is op dit moment onbekend, maar uitgaande van de aanleg van bouwputten voor de bebouwing met een oppervlakte van circa 3.000 m² zal de bodem waarschijnlijk tot in het archeologische niveau worden verstoord, dat in dit gebied onder de bouwvoor (vanaf 30 cm beneden maaiveld) verwacht kan worden.

Door de graafwerkzaamheden die zullen gaan plaatsvinden, kunnen eventueel aanwezige archeologische waarden verloren gaan. Daarom is op basis van het Verdrag van Malta, waaruit de Wet op de Archeologische Monumentenzorg uit 2007 is voortgevloeid, voorafgaand aan de graafwerkzaamheden archeologisch onderzoek uitgevoerd. Het onderzoek is uitgevoerd conform de Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie versie 3.1¹ en de Leidraad Veldonderzoek.² Het veldwerk is uitgevoerd op 5 augustus 2010.

De bevoegde overheid, de gemeente Ommen, zal de resultaten van het onderzoek toetsen en een selectiebesluit nemen.

1.2 Onderzoeksdoel en vraagstellingen

Het doel van het bureauonderzoek is het opstellen van een gespecificeerde archeologische verwachting aan de hand van bestaande bronnen over bekende of verwachte landschappelijke, historische en archeologische waarden.

Het doel van het karterend booronderzoek is het toetsen van het opgestelde verwachtingsmodel door de intactheid van de bodemopbouw vast te stellen en de eventueel aanwezige archeologische resten en/of vindplaatsen te inventariseren.

De volgende onderzoeksvragen zullen worden beantwoord:

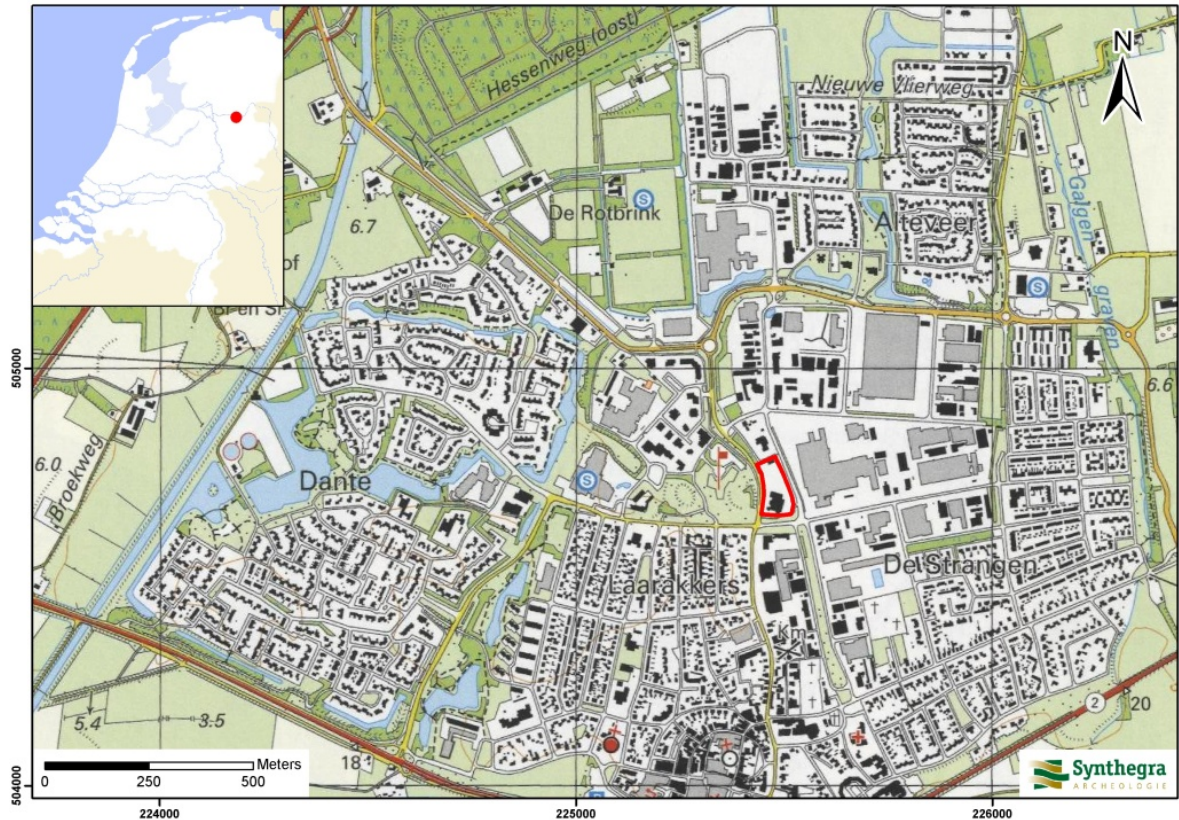
- Wat is de opbouw van de ondergrond en is het bodemprofiel intact?
- Zijn in het plangebied archeologische vindplaatsen aanwezig?
- Wat is te zeggen over de horizontale en verticale verspreiding van de archeologische waarden?
- Wat is de vermoedelijke aard en datering van de archeologische resten?
- In hoeverre worden eventueel aanwezige archeologische resten bedreigd door de voorgenomen ontwikkeling van het gebied?

¹ SIKB 2006a.

² SIKB 2006b.

1.3 Ligging en huidige situatie plangebied

Het plangebied is circa 8.000 m² groot en ligt aan de Schurinkstraat 44-46 in Ommen (afbeelding 1.1). Het terrein wordt in het westen begrensd door de Schurinkstraat, in het zuiden door de Strangeweg, in het oosten door de weg Haven Noord en in het noorden door een aangrenzend bedrijventerrein. Het plangebied is geheel verhard. In het zuidelijke deel ligt de fundering van het voormalige wokrestaurant. Het gebouw is tot aan het maaiveld gesloopt. Het maaiveld ligt op circa 6,5 m +NAP (Normaal Amsterdams Peil).³

Afbeelding 1.1: Het plangebied op de Topografische Kaart van Nederland 1:25.000 aangegeven met het rode kader (Bron: ANWB 2006).

³ Hoogteligging van het plangebied op het Actueel Hoogtebestand Nederland (AHN) in m NAP geraadpleegd op www.ahn.nl

2 Bureauonderzoek

2.1 Methode

Tijdens het bureauonderzoek is met behulp van bestaande bronnen een gespecificeerd archeologisch verwachtingsmodel voor het plangebied opgesteld. Dit is gedaan door het raadplegen van voor de archeologie relevante (schriftelijke) bronnen. Voor het bureauonderzoek zijn met name gegevens over bekende archeologische vindplaatsen in en rond het plangebied verzameld. Dit is aangevuld met historisch en fysisch-geografisch onderzoek, waarbij informatie over vroeger grondgebruik is verkregen door de analyse van historische kaarten en tevens gegevens over de geologie, geomorfologie en bodem zijn bestudeerd.

2.2 Landschapsgenese

Voor het bepalen of, waar en uit welke periode archeologische resten kunnen worden verwacht, zijn de volgende bronnen met betrekking tot de landschapsgenese geraadpleegd:

- Geologische Kaart, schaal 1:600.000
- Geomorfologische Kaart, schaal 1:50.000
- Bodemkaart, schaal 1:50.000
- Relevante achtergrondliteratuur

Voor de geologische beschrijving is gebruik gemaakt van de Lithostratigrafische Indeling van de Ondiepe Ondergrond.⁴ Zie voor een overzicht van de geologische en archeologische perioden bijlage 1.

Geologie en geomorfologie

Het plangebied ligt in het oostelijk zandgebied van Nederland. Het landschap heeft hier met name tijdens de laatste ijstijd, het Weichselien (circa 115.000-11.755 jaar geleden), vorm gekregen. Volgens de Geologische Overzichtskaart van Nederland komen in het plangebied dan ook afzettingen voor die in deze periode zijn gevormd, namelijk fluvioperiglaciale afzettingen die zijn bedekt met dekzand.⁵

Een belangrijk landschappelijk kenmerk bij Ommen is het dal van de Vecht (afbeelding 2.1, code 3R7, 2R5 en 4L14). Dit dal ligt enkele honderden meters ten zuiden van het plangebied en is in het Weichselien gevormd. Als gevolg van klimatologische veranderingen heeft de Vecht afwisselend perioden van insnijding en sedimentatie gekend, waarbij verschillende terrasniveaus zijn ontstaan.⁶ Het huidige, holocene Vechtdal (vanaf circa 11.755 jaar geleden) heeft zich ingesneden in het laatglaciale rivierterras (circa 15.700 – 11.755 jaar geleden).

Het plangebied ligt ten noorden van het dal in het dekzandgebied. Hier is de bodem tijdens het Pleniglaciaal (circa 75.000 – 15.700 jaar geleden) periodiek permanent bevroren geweest. Hierdoor is het sneeuwmelt- en regenwater over het oppervlak afgestroomd, waarbij fluvioperiglaciale afzettingen zijn gevormd en dalen zijn uitgesleten. De fluvioperiglaciale afzettingen bestaan uit fijn en grof zand, soms met grind, leemlagen en plantenresten en worden tot de Formatie van Bostel gerekend.⁷ De fluvioperiglaciale afzettingen bevinden zich in de diepere ondergrond van het plangebied.

De fluvioperiglaciale afzettingen zijn later bedekt met dekzand. In de koudste en droogste perioden van het Weichselien, met name in het Laat-Pleniglaciaal (circa 26.000 – 15.700 jaar geleden) en sommige perioden

⁴ De Mulder *et al.* 2003 en via www.dinoloket.nl: Dinoloket, Standaarden, Lithostratigrafische Nomenclator van de Ondiepe Ondergrond.

⁵ NITG-TNO 2006.

⁶ Huisink 2000.

⁷ Berendsen 2004, 189.

Project: Bureauonderzoek en Inventariserend Veldonderzoek, karterende fase,
Schuringstraat 44-46 te Ommen
Projectnummer: S100218

van het Laat-Glaciaal (circa 15.700 – 11.755 jaar geleden), is de vegetatie vrijwel verdwenen, waardoor op grote schaal verstuiving heeft opgetreden.⁸ Dit (vaak lemige) zand is kalkloos, fijnkorrelig (150 – 210 µm), goed afgerond, goed gesorteerd en arm aan grind en wordt tot het Laagpakket van Wierden van de Formatie van Bortel gerekend.⁹ Het reliëf, dat hierbij is ontstaan, wordt gekenmerkt door vlaktes, depressies en dekzandkopjes, afgewisseld met langgerekte ruggen. Het plangebied is niet gekarteerd op de geomorfologische kaart,¹⁰ omdat het binnen de bebouwde kom van Ommen ligt (afbeelding 2.1). Ten zuiden van Ommen ligt het dal van de Vecht. In het noorden, oosten en westen wordt de stad omringd door een dekzandgebied (afbeelding 2.1, code 3L5, 2M9 en 3/4K14). Op het Actueel Hoogtebestand van Nederland (AHN) is te zien dat het zuidelijke deel van Ommen relatief hoog ligt, waarschijnlijk op een dekzandrug (afbeelding 2.2).¹¹ Op historisch kaartmateriaal uit de 19^e en het begin van de 20^e eeuw staan diverse dekzandruggen aangegeven met toponiemen zoals de 'Hoge Es' en de 'Ommer Es'. Het plangebied ligt op de rand van een dergelijk dekzandrug, op de rand van de Ommer Es (zie ook paragraaf 2.4).¹²

In het Holoceen (circa 11.755 jaar geleden tot heden) is het klimaat warmer en vochtiger geworden en is het landschap, met uitzondering van het dal van de Vecht, door geologische processen weinig veranderd. Het dekzand is door de toenemende vegetatie vastgelegd en de Vecht heeft zich verder ingesneden. De huidige Vecht loopt circa 1 kilometer ten zuiden van het plangebied. Tot in de 19^e eeuw is de Vecht circa 90 kilometer lang.¹³ Om de afvoer te verbeteren, is de Vecht gekanaliseerd. In de periode 1896-1907 zijn diverse meanders afgesneden en is die lengte teruggebracht tot circa 60 kilometer.

⁸ Berendsen 2004, 190.

⁹ Berendsen 2004, 190.

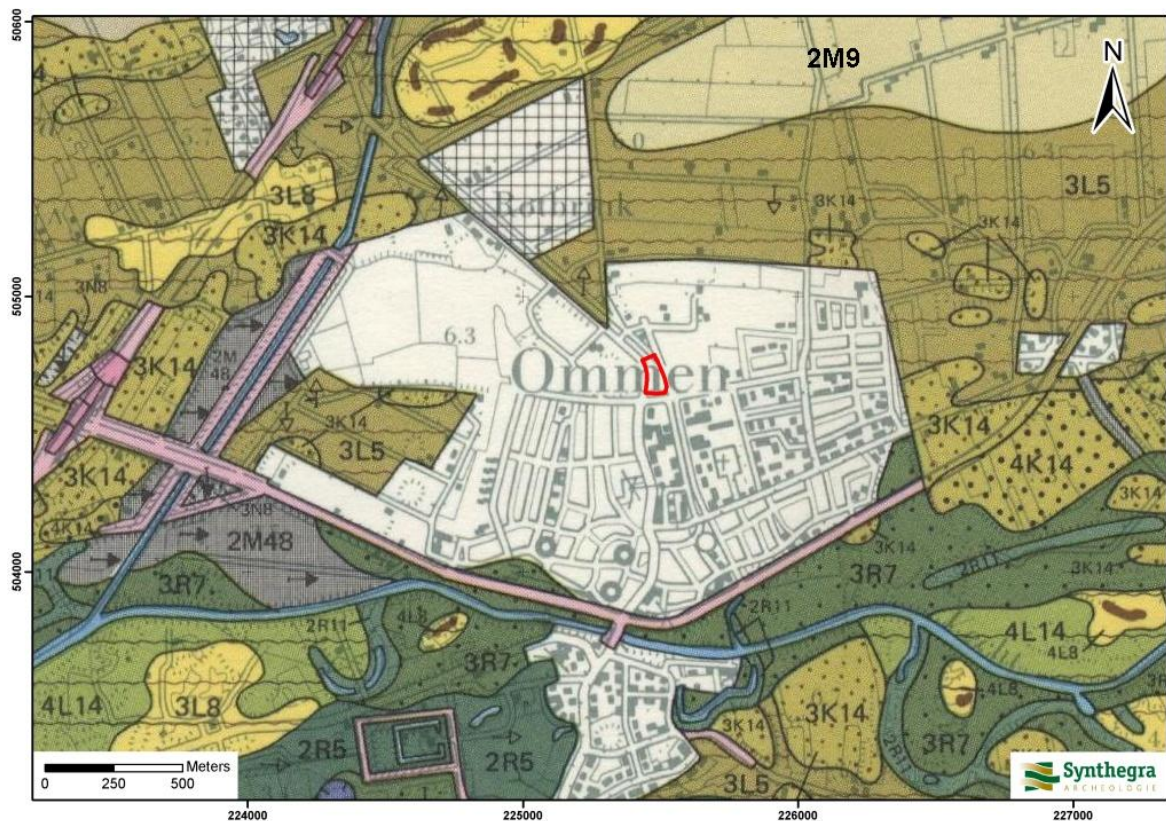
¹⁰ Stiboka en RGD 1983, blad 22-23 Coevorden – Nieuw-Schoonebeek.

¹¹ www.ahn.nl

¹² www.watwaswaar.nl

¹³ Stiboka 1989, 25.

Project: Bureauonderzoek en Inventariserend Veldonderzoek, karterende fase,
Schuringstraat 44-46 te Ommen
Projectnummer: S100218

LEGENDA

- 3/4K14 Dekzandrug
- 3L5 Golvende dekzandvlakte
- 2M9 Vlakte van ten dele verspoelde dekzanden
- 3/4L8 Lage stuifduinen met bijbehorende vlakten en laagten
- 2R5 Beekdalbodem zonder veen
- 4L14 Meanderruggen en geulen in uiterwaard
- 3R7 Beekdalbodem met meanderruggen en -geulen
- 2R11 Geul van meanderend afwateringssysteem
- 2M48 Vlakte ontstaan door afgraving en/of egalisatie

Afbeelding 2.1: Ligging van het plangebied op de Geomorfologische kaart van Nederland 1:50.000, aangegeven met het rode kader (Bron: Stiboka en RGD 1983, blad 22-23 Coevorden – Nieuw-Schoonebeek).

LEGENDA

Blauw	: lager dan 5,4 m +NAP
Groen	: 5,4 – 6,0 m +NAP
Geel	: 6,0 – 6,4 m +NAP
Oranje	: 6,4 – 7,8 m +NAP
Rood	: hoger dan 7,8 m +NAP

Afbeelding 2.2: Ligging van het plangebied op het Actueel Hoogtebestand van Nederland (AHN), aangegeven met het rode kader (Bron: www.ahn.nl).

Bodem

Het plangebied is niet gekarteerd op de bodemkaart, omdat het binnen de bebouwde kom van Ommen ligt (afbeelding 2.3).¹⁴ Op basis van de verwachte landschappelijke ligging kan wel een uitspraak worden gedaan over het bodemtype. Het plangebied ligt naar verwachting in een dekzandvlakte op de rand van een dekzandrug.

In het dekzand vindt het natuurlijke proces podzolering plaats. Door infiltrerend regenwater worden kleine deeltjes zoals ijzer, aluminium en humus uitgespoeld, ook wel uitloging genoemd.¹⁵ Deze deeltjes worden door het water naar beneden getransporteerd en spoelen daar in. De podzolgronden bestaan uit een humeuze, donkere bovengrond (Ap-horizont), die circa 25 cm dik is, waaronder een E-horizont (uitspoelingshorizont) aanwezig is.¹⁶ Hieronder ligt de bruingekleurde B-horizont (inspoelingshorizont), die geleidelijk overgaat in de C-horizont. Afhankelijk van de vroegere bodembewerking is de oorspronkelijke A-, E- en/of B-horizont in meer of mindere mate intact.

¹⁴ Stiboka 1983, blad 22 West Coevorden.

¹⁵ De Bakker en Schelling 1989, 30.

¹⁶ De Bakker en Schelling 1989, 127.

Project: Bureauonderzoek en Inventariserend Veldonderzoek, karterende fase,
Schuringstraat 44-46 te Ommen
Projectnummer: S100218

De podzolgrond, die in het plangebied wordt verwacht, is waarschijnlijk afgedekt met een plaggendeek, zoals die rond Ommen veel voorkomt (afbeelding 2.3, code zEZ21 of cHn21). Tijdens een booronderzoek dat Synthegra in 2009 op het terrein ten noorden van het plangebied heeft uitgevoerd, is vastgesteld dat daar oorspronkelijk een plaggendeek heeft gelegen.¹⁷ De plaggendecken zijn ontstaan, doordat vanaf de late middeleeuwen op grote schaal het systeem van potstalbemesting is toegepast.¹⁸ Plaggen zijn met veemest vermengd en op de akkers uitgespreid om de bodem vruchtbaarder te maken. In de loop van de tijd is een plaggendeek op de oorspronkelijke bodem ontstaan. Enkeerdgronden hebben een plaggendeek, dat dikker dan 50 cm is.¹⁹ Laarpodzolgronden hebben een dunner plaggendeek van 30-50 cm dik.²⁰

Op de bodemkaart staan de gemiddelde grondwaterstanden aangegeven met grondwatertrappen. In het plangebied wordt op basis van het verwachte bodemtype een diepe grondwaterstand verwacht (grondwatertrap VI of VII). Dit betekent dat de gemiddeld hoogste grondwaterstand tussen 40-80 cm beneden maaiveld (VI) of dieper dan 80 cm beneden maaiveld (VII) wordt aangetroffen. De gemiddeld laagste grondwaterstand wordt dieper dan 120 cm (VI) of dieper dan 160 cm (VII) beneden maaiveld aangetroffen.

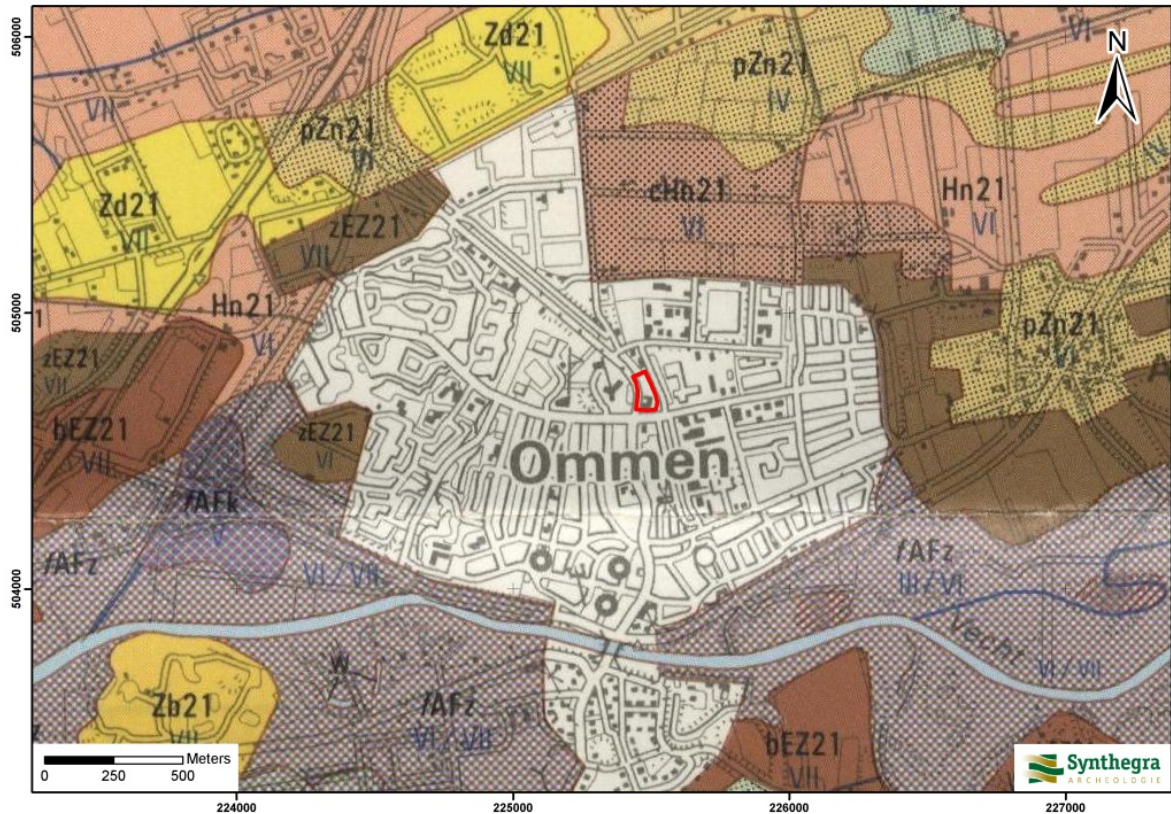
¹⁷ Koeman en Hagens 2009. Synthegra Rapport S090252.

¹⁸ Spek 2004.

¹⁹ De Bakker en Schelling 1989, 141.

²⁰ De Bakker en Schelling 1989, 125.

Project: Bureauonderzoek en Inventariserend Veldonderzoek, karterende fase,
Schuringstraat 44-46 te Ommen
Projectnummer: S100218

LEGENDA

- Hn21 Veldpodzolgronden
- cHn21 Laarpodzolgronden
- zEZ21 Hoge zwarte enkeerdgronden
- Zd21 Duinvaaggronden
- pZn21 Gooreerdgronden
- fAFz Overwegend zandige roodoornige Vechtdalgronden, plaatselijk ijzerrijk binnen 40 cm beneden maaiveld en ten minste 10 cm dik

Afbeelding 2.3: Ligging van het plangebied op de Bodemkaart van Nederland 1:50.000, aangegeven met het rode kader (Bron: Stiboka 1983, blad 22 West Coevorden).

2.3 Archeologische waarden in en rondom het plangebied

In deze paragraaf is gekeken of binnen en rond het plangebied archeologische waarden bekend zijn. Hiervoor zijn de volgende bronnen binnen de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed (RCE, de voormalige RACM) geraadpleegd:

- Centraal Archeologisch Archief (CAA)
- Centraal Monumenten Archief (CMA)
- Archeologisch Informatie Systeem (ARCHIS II)

Daarnaast zijn de volgende bronnen geraadpleegd:

- Cultuurhistorische Atlas van de provincie Overijssel
- Archeologische Verwachtingskaart van de gemeente Ommen

Op de IKAW (Indicatieve Kaart van Archeologische Waarden) van de RCE en op de Cultuurhistorische Atlas van de provincie Overijssel²¹ is het plangebied, vanwege de ligging in bebouwd gebied, niet gekarteerd (bijlage 2). Deze kaarten zijn indicatief en zullen voor het opstellen van een gespecificeerd verwachtingsmodel worden genuanceerd en gepreciseerd, aangezien uit deze kaarten niet blijkt wat de aard en ouderdom is van de te verwachten archeologische resten. Op de Archeologische Verwachtingskaart van de gemeente Ommen heeft het plangebied ook een onbekende archeologische waarde vanwege de ligging binnen de bebouwde kom.²²

Uit de archieven en ARCHIS II van de RCE blijkt dat binnen het plangebied geen archeologische monumenten of waarnemingen aanwezig zijn. Uit de directe omgeving (binnen een straal van 200 m) zijn twee onderzoeksmeldingen en vier waarnemingen bekend.

Waarnemingen en onderzoeksmeldingen binnen een straal van 200 m van het plangebied:

Waarnemingsnummer 13.157

In 1980 zijn in de bouwput van het nieuw te bouwen gemeentehuis, circa 100 m ten westen van het plangebied, meerdere bewoningssporen uit de late bronstijd aangetroffen. Onder andere zijn daar fragmenten handgevormd aardewerk, een kooksteen en vuursteen gevonden. De vondsten zijn op een diepte van 70 cm beneden maaiveld aangetroffen.

Waarnemingsnummers 12.731 en 12.732

Op een afstand van circa 95 m ten westen van het plangebied, direct ten zuiden van waarnemingsnummer 13.157, heeft men handgevormd aardewerk uit de ijzertijd aangetroffen (waarnemingsnummer 12.731). Ook heeft men gedraaid aardewerk en steengoed uit de late middeleeuwen gevonden (waarnemingsnummer 12.732). De vondsten zijn gedaan in de jaren zestig van de vorige eeuw.

²¹ www.overijssel.nl

²² Vestigia 2008.

Project: Bureauonderzoek en Inventariserend Veldonderzoek, karterende fase,
Schuringstraat 44-46 te Ommen
Projectnummer: S100218

Waarnemingsnummer 12.778

Op 200 m ten westen van het plangebied is in 1974 een standvoetbeker-aardewerkscherf uit het laat-neolithicum gevonden.

Onderzoeksmelding 35.956

Aangrenzend aan de noordkant van het plangebied is door Synthegra in 2009 voor een terrein een bureauonderzoek en karterend booronderzoek uitgevoerd.²³ De natuurlijke ondergrond bestaat op deze locatie uit matig fijn dekzand (Laagpakket van Wierden, Formatie van Boxtel). In het zuidwestelijke deel van het terrein is de bodem tot op grote diepte verstoord op de locatie van het voormalige kanaal. In het noordoostelijke deel van het terrein is de verwachte podzolgrond niet aangetroffen. Wel is vastgesteld dat oorspronkelijk een plaggendeek aanwezig is geweest, maar deze is hier grotendeels verdwenen. In geen van de boringen zijn indicatoren aangetroffen die wijzen op de aanwezigheid van een archeologische vindplaats. De kans dat binnen het plangebied een archeologische vindplaats aanwezig is, wordt daarom klein geacht. Op basis van deze resultaten is geen vervolgonderzoek geadviseerd.

Onderzoeksmelding 18.846

Aangrenzend aan de zuidkant van het plangebied is op een terrein een booronderzoek uitgevoerd door Grontmij in 2006. Het terrein bleek grotendeels verstoord. Er is één prehistorische aardewerkscherf aangetroffen in de zuidoostelijke kant van het terrein. Op basis deze resultaten is geen vervolgonderzoek geadviseerd.

²³ Koeman en Hagens 2009. Synthegra Rapport S090252.

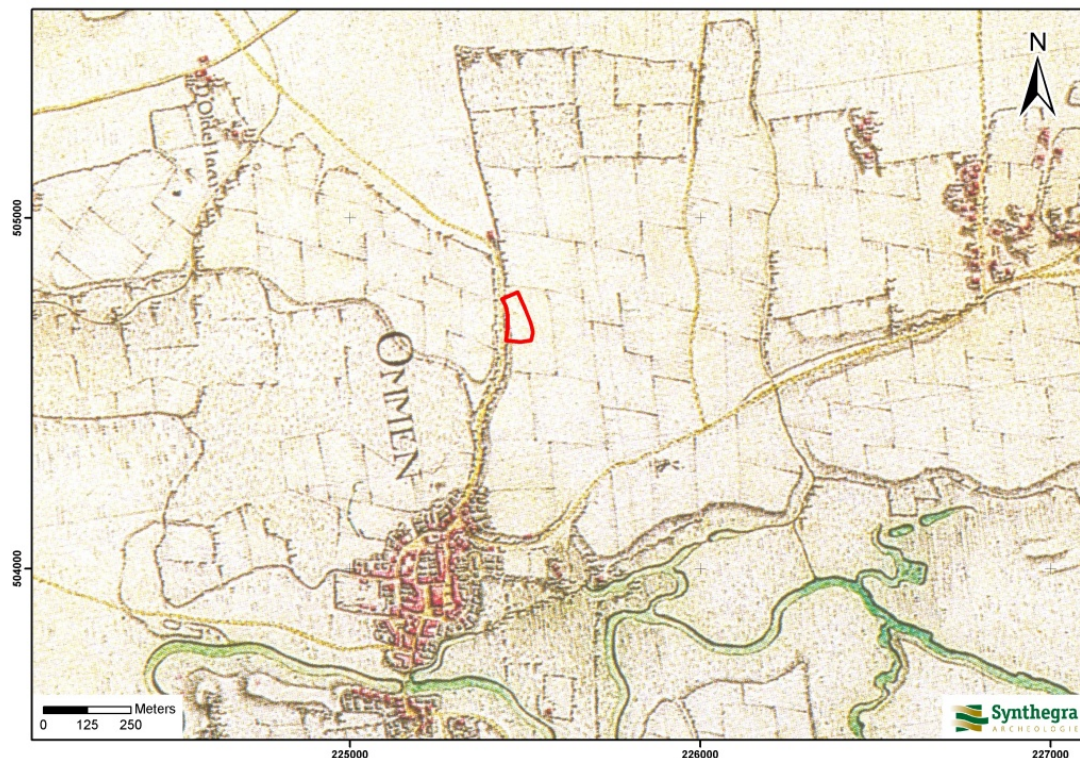
2.4 Historische ontwikkeling

Voor de historische ontwikkeling is historisch kaartmateriaal en relevante achtergrondliteratuur geraadpleegd, dat in onderstaande paragraaf is weergegeven.

Ommen is ontstaan ter plaatse van een doorwaadbare plaats aan de rivier de Overijsselse Vecht. De eerste vermelding van Ommen stamt uit het jaar 1133 als *de Vmme*. Het is niet duidelijk wat de herkomst of betekenis is van de plaatsnaam. Mogelijk is de naam afkomstig van Engelbert de Umme die in dat jaar getuige is van de schenking van goederen aldaar.²⁴ In het jaar 1248 heeft Ommen stadsrechten gekregen.²⁵ Eind 14^e eeuw is het stadje ommuurd, nadat het in 1330 is verwoest.

Het plangebied ligt aan de oostzijde van de Schurinkstraat. Deze straat, met in het noordelijke verlengde de Balkerweg, vormde een uitvalsweg vanuit de historische dorpskern van Ommen richting Balkbrug. Het plangebied ligt op de westelijke rand van de Ommer Esch,²⁶ een hooggelegen terrein ten noordoosten van Ommen waar in het verleden meerdere vondsten zijn gedaan uit de bronstijd en de ijzertijd.

Op de Hottinger kaart uit circa 1773-1794 (afbeelding 2.4) is te zien dat het plangebied aan een weg ligt (de huidige Schurinkstraat). Deze weg loopt vanuit de historische dorpskern van Ommen (in het zuiden aanwezig op de afbeelding) in noord-noordwestelijke richting. Het plangebied is onbebouwd en bestaat vermoedelijk uit bouwland. Ten noordwesten van het plangebied staat een gebouw aangegeven. In de directe omgeving is verder geen bebouwing aanwezig.

Afbeelding 2.4: Ligging van het plangebied op de kaart uit circa 1773-1794, aangegeven met het rode kader. (Bron: Heveskes Uitgevers 2003, blad 35).

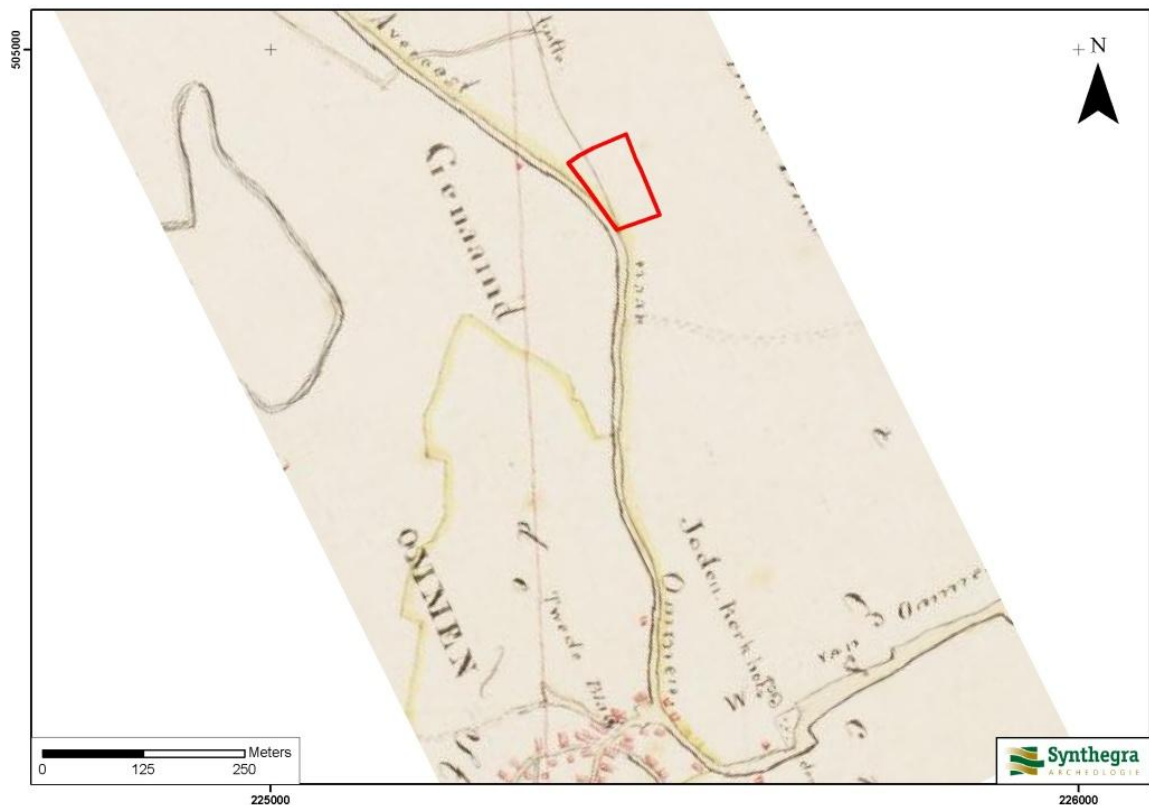
²⁴ www.overijssel.nl

²⁵ Van Berkel en Samplonius 2006, 333-334.

²⁶ www.watwaswaar.nl: Stad Ommen, sectie B, perceelnr. 555 met bijbehorende OAT = Oorspronkelijke Aanwijzende Tafel. Dit is een register uit 1832 waarin diverse gegevens in vermeld staan die betrekking hebben op de betreffende percelen, zoals de eigenaar, beroep en woonplaats, alsmede het grondgebruik en de oppervlakte.

Project: Bureauonderzoek en Inventariserend Veldonderzoek, karterende fase,
Schuringstraat 44-46 te Ommen
Projectnummer: S100218

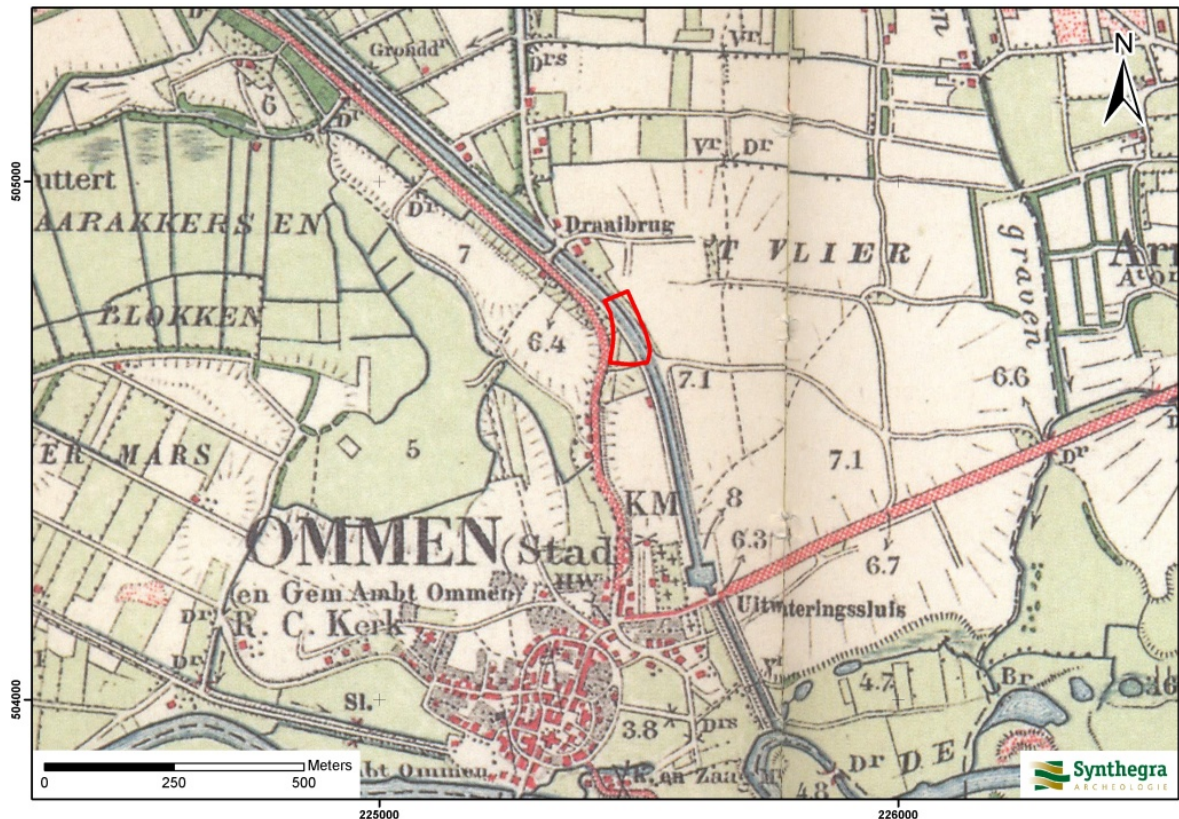
Op het verzamelplan uit begin 19^e eeuw (afbeelding 2.5)²⁷ is de Schurinkstraat eveneens aanwezig. Ten noordwesten van het plangebied, aan de westzijde van de weg, staat een gebouw weergegeven. Mogelijk gaat het om hetzelfde gebouw zoals ook aanwezig op de kaart uit circa 1773-1794 (afbeelding 2.4). Vanuit de Schurinkstraat loopt door de westelijke helft van het plangebied een pad in noordelijke richting.

Afbeelding 2.5: Ligging van het plangebied op het verzamelplan uit begin 19^e eeuw, aangegeven met het rode kader. (Bron: www.watwaswaar.nl).

²⁷ www.watwaswaar.nl Stad Ommen. Verzamelplannen en minuutplannen zijn de oorspronkelijke kadastrale kaarten die zijn vervaardigd vanaf 1811 en 1812 in navolging van de Fransen o.l.v. Napoleon Bonaparte. Het zijn grondbeschrijvingen (kaders) van de gemeenten met hierop aangegeven de percelen, perceelnummers en gebouwen.

De dekzandrug waarop de Ommer Es is ontstaan, staat door middel van arceringen aangegeven op de kaart uit circa 1905 (afbeelding 2.6). Het gebied staat hier omschreven als het toponiem 't Vlier. Opvallend is een kanaal dat geheel door het noordwestelijke deel van het plangebied is aangelegd, grotendeels parallel aan de Schurinkstraat. Het zuidoostelijke deel van het plangebied is in gebruik als weiland. Ten noorden van het plangebied zijn gebouwen aanwezig. Beide gebouwen liggen aan de (voorloper van de) Nieuwelandstraat die door middel van een draaibrug aansluit op de Schurinkstraat.

Afbeelding 2.6: Ligging van het plangebied op de kaart uit 1905, aangegeven met het rode kader (Bron: Uitgeverij Nieuwland 2005, Overijssel, blad 306).

Het kanaal is in de periode eind jaren '60 tot begin jaren '70 gedempt.²⁸ Tijdens het booronderzoek dat is uitgevoerd op het terrein ten noorden van het plangebied is ter plaatse van het voormalige kanaal veel puin in de ondergrond aangetroffen en verrommelde zandlagen tot een minimale diepte van 2,2 m beneden maaiveld.²⁹

In de tweede helft van de 20^e eeuw is het plangebied onderdeel geworden van de bebouwde kom van Ommen. Het plangebied is geheel verhard en in het zuidelijke deel van het plangebied is een wokrestaurant neergezet. Op dit moment ligt het terrein braak en is het gebouw gesloopt tot aan het maaiveld. De fundering ligt dus nog in de grond.

²⁸ www.watwaswaar.nl.

²⁹ Koeman en Hagens 2009. Synthegra Rapport S090252.

Project: Bureauonderzoek en Inventariserend Veldonderzoek, karterende fase,
Schuringstraat 44-46 te Ommen
Projectnummer: S100218

Bodemverstoring

Binnen het plangebied zijn geen bodemverontreinigingen, saneringen of ondergrondse olietanks, benzinepompinstallaties en dergelijke bekend waardoor archeologische resten mogelijk verloren zijn gegaan.³⁰

In de 20^e eeuw is in het noordoostelijke deel van het plangebied een kanaal aangelegd, zodat eventuele archeologische resten ter plaatse van het kanaal verloren zijn gegaan. Nadat het kanaal is gedempt is het plangebied bebouwd en verhard. Het is niet bekend hoe diep de huidige bebouwing gefundeerd is, maar waarschijnlijk zijn eventuele archeologische resten ter plaatse van de bebouwing eveneens verloren gegaan.

³⁰ www.bodemloket.nl

2.5 Gespecificeerde archeologische verwachting

Op basis van bovenstaand bureauonderzoek is voor het plangebied een gespecificeerde archeologische verwachting opgesteld, waarvan de essentie is weergegeven in tabel 2.1.

Op de IKAW (bijlage 2), de Cultuurhistorische Atlas van de provincie Overijssel en de gemeentelijke archeologische waarden en verwachtingenkaart is aan het plangebied een onbekende verwachting toegekend, omdat het binnen de bebouwde kom van Ommen ligt. Op basis van de verwachte landschappelijke ligging is echter wel een verwachtingsmodel op te stellen. Het landschap heeft met name voor de prehistorische mens een belangrijke rol gespeeld in de keuze voor een bewoningsplaats.

Het plangebied ligt naar verwachting op de rand van een dekzandrug. Dit is geconcludeerd op basis van het historische kaartmateriaal (afbeeldingen 2.6 en 2.7) en op basis van beschreven toponiem (paragraaf 2.3 en 2.4), aangegeven als de Ommer Es. In het dekzand zijn veldpodzolgronden ontwikkeld, die ter plaatse van het plangebied waarschijnlijk zijn afgedekt met een plaggendeek. Op basis van de ouderdom van het dekzand kunnen in het plangebied vindplaatsen aanwezig zijn vanaf het laat-paleolithicum.

Als woon- en verblijfplaats hebben de jager-verzamelaars vaak voor de flanken van hoger liggende terreingedeelten in het landschap gekozen, bij voorkeur in de buurt van water. De dekzandruggen langs het dal van de Vecht hebben daarom ideale bewoningsplaatsen gevormd. Het plangebied ligt wat verder weg van de Vecht, maar wel op de flank van een dekzandrug. Het plangebied was daarom een geschikte voor bewoningsplaats. Daarom is aan het plangebied een middelhoge verwachting toegekend voor vuursteenvindplaatsen uit het laat-paleolithicum en mesolithicum. Vuursteenvindplaatsen bestaan voornamelijk uit strooiing van vuursteenfragmenten en ondiepe grondsporen, zoals haardkuilen. Deze resten worden onder het plaggendeek in de bovengrond van de podzolbodem verwacht.

Vanaf het neolithicum zijn de eerste landbouwculturen ontstaan, die gekenmerkt werden door (semi)sedentaire nederzettingen. Het plangebied is een geschikte bewoningsplaats gebleven. Dit wordt bevestigd door nederzettingenresten uit de late bronstijd die in de nabijheid van het plangebied zijn gevonden (paragraaf 2.3). Het plangebied ligt net op de rand van een dekzandrug, waardoor de kans op nederzettingenresten uit deze periode op middelhoog wordt gesteld. Archeologische resten uit deze periode bestaan niet alleen uit fragmenten aardewerk, maar ook uit diepere grondsporen zoals paalgaten en afvalkuilen. In de directe omgeving, met name op de hoger gelegen zones, zijn meerdere bewoningssporen aangetroffen uit zowel het neolithicum, de bronstijd als de ijertijd. Het sporenniveau wordt onder het plaggendeek in de B-horizont van de podzolbodem verwacht.

Het plangebied ligt aan de oostzijde van de Schurinkstraat, een noordwestelijk georiënteerde uitvalsweg vanuit de historische kern van Ommen. Afgezien van een enkel gebouw ten noorden van het plangebied zijn geen nederzettingenstructuren of oude bewoningsclusters bekend binnen of in de directe omgeving van het plangebied. Daarom is een lage verwachting toegekend voor nederzettingenresten uit de periode late middeleeuwen tot en met de nieuwe tijd.

Op historisch kaartmateriaal uit de 20^e eeuw is te zien dat door het noordoostelijke deel van het plangebied een kanaal heeft gelopen. Inmiddels is het kanaal gedempt. Tijdens de aanleg van dit kanaal zijn eventueel aanwezige archeologische resten verloren gegaan. Voor het noordoostelijke deel van het plangebied geldt daarom een zeer lage verwachting voor alle archeologische perioden.

Project: Bureauonderzoek en Inventariserend Veldonderzoek, karterende fase,
Schuringstraat 44-46 te Ommen
Projectnummer: S100218

Locatie	Periode	Verwachting	Verwachte kenmerken vindplaats	Diepteligging sporen
Noordoostelijke deel: ter plaatse van het voormalige kanaal	laat-paleolithicum – neolithicum	zeer laag	Bewoningssporen, tijdelijke kampementen: vuursteen artefacten, haardkuilen	n.v.t., vergraven
Zuidwestelijke deel: tot in de 20 ^e eeuw in gebruik als landbouwgrond	laat-paleolithicum – mesolithicum	middelhoog	Bewoningssporen, tijdelijke kampementen: vuursteen artefacten, haardkuilen	In de bovengrond van de podzolgrond, eventueel onder een plaggendeck
	neolithicum – vroege middeleeuwen	middelhoog	Nederzetting: cultuurlaag, fragmenten aardewerk, natuursteen, gebruiksvoorwerpen	Eventueel onder een plaggendeck, vanaf de B-horizont van de podzolgrond tot in de C-horizont
	late middeleeuwen – nieuwe tijd	laag		Onder de bouwvoor tot diep in de C-horizont

Tabel 2.1: Archeologische verwachting per periode.

3 Inventariserend Veldonderzoek

3.1 Methode

Op basis van het gespecificeerde verwachtingsmodel uit het bureauonderzoek is aan de hand van de Leidraad Inventariserend Veldonderzoek³¹ een karterend booronderzoek met een boordichtheid van ten minste 10 boringen per hectare uitgevoerd. Hiermee is het onderzoek verkennend voor vuursteenvindplaatsen uit de steentijd en karterend voor nederzettingsresten uit de latere perioden. Aangezien het plangebied circa 8.000 m² groot is, zijn in totaal 8 boringen gezet. Vanwege het geringe oppervlak en de terreinomstandigheden (bebouwing, verhardingen, begroeiing etc.) zijn de boringen zo gelijkmatig mogelijk over het plangebied verdeeld. De exacte boorlocaties zijn ingemeten met een meetlint.

Er is geboord met een Edelmanboor met een diameter van 15 cm. De boringen zijn uitgevoerd tot minimaal 25 cm in de C-horizont. Het opgeboorde sediment is gezeefd over een zeef met een maaswijdte van 4 x 4 mm en/of verbrokken en versneden en geïnspecteerd op de aanwezigheid van archeologische indicatoren. De boringen zijn lithologisch beschreven conform de NEN 5104³² en bodemkundig³³ geïnterpreteerd.

3.2 Beschrijving en interpretatie van de boorgegevens

De locaties van de boringen staan in bijlage 3 en de boorprofielen in bijlage 4. In het terrein zijn geen hoogteverschillen waargenomen. Het terrein is dus relatief vlak.

De natuurlijke ondergrond (C-horizont) bestaat uit lichtgeel, matig fijn zand, dat is geïnterpreteerd als dekzand (Laagpakket van Wierden, Formatie van Boxtel).

Op basis van het bureauonderzoek worden in het noordoostelijke deel van het plangebied grootschalige bodemverstoringen verwacht vanwege het kanaal dat op die plek heeft gelegen. De ligging van het kanaal wordt bevestigd door de zeer diepe bodemverstoring die is aangetroffen in boring 3. De gevlekte en verrommelde zandlagen reiken hier tot de maximale boordiepte van 2,2 m beneden maaiveld. Dit is de enige boring die precies ter plaatse van het kanaal is gezet. In de andere boringen zijn wel bodemverstoringen waargenomen, maar deze zijn veel minder diep. Wel ontbreekt in de meeste gevallen de oorspronkelijke podzolbodem. Alleen in de noordelijke punt van het plangebied (boring 1) is een restant van de B-horizont aangetroffen onder een recent opgebrachte, zwartgrijze bovengrond (Ap-horizont).

Op basis van het bureauonderzoek wordt verwacht dat de oorspronkelijke bodem is afgedekt met een plaggendek. Dit is inderdaad aangetoond in boring 4. Hier is onder een verrommelde zandlaag vanaf 50 cm beneden maaiveld een donker bruin-grijze, humeuze zandlaag aangetroffen met een dikte van 20 cm, die is geïnterpreteerd als een restant van een plaggendek (Aa-horizont). Dit wordt bevestigd door een fragment kogelpotaardewerk dat in deze laag is aangetroffen. Dergelijk aardewerk komt regelmatig in plaggendekken terecht, wanneer de mest met pluggen op het land wordt uitgespreid. Dit aardewerk wordt ook wel mestaardewerk genoemd. Het fragment kogelpotaardewerk is gedateerd in de 12^e – 13^e eeuw.³⁴ Dit wijst op een laatmiddeleeuwse datering voor de onderste helft van het plaggendek en bevestigt dat het plangebied (in ieder geval de oostelijke rand) onderdeel is geweest van de oude Ommer Es. Ter plaatse van boring 6 is tussen 80-90 cm beneden maaiveld vermoedelijk ook een restant van het plaggendek aangetroffen, maar dit was minder overtuigend.

³¹ SIKB 2006b.

³² Nederlands Normalisatie-instituut 1989.

³³ De Bakker en Schelling 1989.

³⁴ Gedetermineerd door dhr. T. Spitzers (middeleeuws aardewerkspecialist).

Project: Bureauonderzoek en Inventariserend Veldonderzoek, karterende fase,
Schuringstraat 44-46 te Ommen
Projectnummer: S100218

Ter plaatse van boring 7 en 8 zijn donker bruingrijze, gevlekte zandlagen aangetroffen tot 110 cm beneden maaiveld, die duidelijk zijn verstoord. Waarschijnlijk heeft hier ook een plaggendeek gelegen, maar is deze verrommeld. Ter plaatse van boring 2 en 5 ontbreekt een plaggendeek geheel. Boring 2 bestaat tot 70 cm beneden maaiveld uit bouwzand en gaat via een 10 cm dikke gevlekte zandlaag over in de C-horizont. Boring 5 is diep verstoord tot 2,0 m beneden maaiveld. In de bovenste 20-70 cm zijn puinsporen en resten baksteen aanwezig. Op basis van historisch kaartmateriaal is geconcludeerd dat de bodemverstoring het resultaat is van de bouw en/of sloop van bebouwing, die op de kaart uit circa 1954 is weergegeven (afbeelding 3.1). Deze bebouwing heeft in het plangebied gestaan voordat het wokrestaurant is gebouwd.

Afbeelding 3.1: De bebouwing die in het zuidwestelijke deel van het plangebied heeft gestaan (Bron: www.watwaswaar.nl).

Project: Bureauonderzoek en Inventariserend Veldonderzoek, karterende fase,
Schuringstraat 44-46 te Ommen
Projectnummer: S100218

3.3 Archeologische indicatoren

Bij de controle van het opgeboorde bodemmateriaal is zoals gezegd een fragment kogelpotaardewerk gevonden in boring 4. Het fragment is gedateerd in de 12^e – 13^e eeuw en is gevonden in een restant van het plaggendek. Op basis hiervan is het fragment geïnterpreteerd als zogenaamd mestaardewerk en is het geen aanwijzing voor de aanwezigheid van een archeologische vindplaats. Wel is het een bevestiging van het feit dat het plangebied onderdeel is van de Ommer Es.

3.4 Archeologische interpretatie

De natuurlijke podzolgrond is in vrijwel het hele plangebied verdwenen. Alleen in de noordelijke punt van het plangebied is een restant van de B-horizont aangetroffen. Vuursteenvindplaatsen bestaan voornamelijk uit strooiing van fragmenten vuursteen en ondiepe grondsporen, zoals haardkuilen, in de bovengrond van de oorspronkelijke podzolgrond. Aangezien de oorspronkelijke bodem ontbreekt, zijn eventueel aanwezige vuursteenvindplaatsen verloren gegaan. De middelhoge verwachting voor vuursteenvindplaatsen wordt daarom naar laag bijgesteld.

Nederzettingsresten uit het neolithicum tot en met de nieuwe tijd bestaan niet alleen uit fragmenten aardewerk, maar ook uit diepere sporen zoals paalgaten en afvalkuilen. Deze sporen kunnen tot in de C-horizont reiken en zijn mogelijk nog intact op de locaties waar een restant van het plaggendek of oorspronkelijke bodem is aangetroffen (boring 1, 4 en 6) en waar de bodemverstoring niet erg diep reikt (boring 2, 7 en 8). Tijdens het booronderzoek zijn echter geen archeologische resten of indicatoren aangetroffen, die wijzen op de aanwezigheid een vindplaats uit deze periode. Daarom wordt de middelhoge verwachting voor een archeologische vindplaats uit het neolithicum tot en met de vroege middeleeuwen naar laag bijgesteld. De lage verwachting voor de late middeleeuwen en de nieuwe tijd blijft gehandhaafd.

4 Conclusies en aanbevelingen

4.1 Inleiding

Het doel van het archeologisch bureauonderzoek is het opstellen van een gespecificeerde archeologische verwachting voor het plangebied. Op basis van het bureauonderzoek is aan het plangebied een middelhoge verwachting toegekend voor zowel vuursteenvindplaatsen uit het laat-paleolithicum en mesolithicum als voor nederzettingen uit het neolithicum tot en met de vroege middeleeuwen. Voor de late middeleeuwen en de nieuwe tijd is de verwachting laag. Het doel van het inventariserend veldonderzoek is om deze verwachting te toetsen.

4.2 Conclusies / beantwoording onderzoeksvragen

- *Wat is de opbouw van de ondergrond en is het bodemprofiel intact?*
De natuurlijke ondergrond bestaat uit matig fijn dekzand (Laagpakket van Wierden, Formatie van Bortel). De natuurlijke podzolgrond is in vrijwel het hele plangebied verdwenen. Alleen in de noordelijke punt van het plangebied is een restant van de B-horizont aangetroffen. Plaatselijk is een restant van een plaggende of een verstoord plaggende aangetroffen. Ter plaatse van het voormalige kanaal en ter plaatse van de voormalige bebouwing zijn diepe bodemverstoringen aangetroffen.
- *Zijn in het plangebied archeologische vindplaatsen aanwezig?*
In geen van de boringen zijn indicatoren aangetroffen die wijzen op de aanwezigheid van een archeologische vindplaats. De kans dat binnen het plangebied een archeologische vindplaats aanwezig is, wordt daarom klein geacht.

Op grond van de beantwoording van de bovenstaande vraag zijn de twee onderstaande onderzoeksvragen niet meer van toepassing.
- *Wat is te zeggen over de horizontale en verticale verspreiding van de archeologische waarden?*
- *Wat is de vermoedelijke aard en datering van de archeologische resten?*
- *In hoeverre worden eventueel aanwezige archeologische resten bedreigd door de voorgenomen ontwikkeling van het gebied?*
De verwachting is dat binnen het plangebied geen archeologische resten *in situ* aanwezig zijn, waardoor ook geen archeologische resten worden bedreigd door de voorgenomen ontwikkeling van het gebied.

De middelhoge archeologische verwachting uit het bureauonderzoek voor zowel vuursteenvindplaatsen uit het laat-paleolithicum en mesolithicum als voor nederzettingssporen uit het neolithicum tot en met de vroege middeleeuwen is op grond van de resultaten van het veldonderzoek naar laag bijgesteld. De lage verwachting voor de late middeleeuwen en de nieuwe tijd blijft gehandhaafd.

Project: Bureauonderzoek en Inventariserend Veldonderzoek, karterende fase,
Schuringstraat 44-46 te Ommen
Projectnummer: S100218

4.3 Aanbevelingen

Op grond van de resultaten van het onderzoek wordt voor het plangebied geen vervolgonderzoek geadviseerd.

Bovenstaand advies vormt een zogenaamd selectieadvies. Met nadruk willen wij de opdrachtgever erop wijzen dat dit selectieadvies nog niet betekent dat al bodemverstorende activiteiten of daarop voorbereidende activiteiten kunnen worden ondernomen. De resultaten van dit onderzoek zullen namelijk eerst moeten worden beoordeeld door de bevoegde overheid (gemeente Ommen), die vervolgens een selectiebesluit neemt.

Er is geprobeerd een zo gefundeerd mogelijk advies te geven op grond van de gebruikte onderzoeksmethoden. De aanwezigheid van archeologische sporen of resten in het plangebied kan nooit volledig worden uitgesloten. Synthegra wil de opdrachtgever er daarom op wijzen dat, mochten tijdens de geplande werkzaamheden archeologische waarden worden aangetroffen, conform artikel 53 van de Monumentenwet uit 1988 (herzien in 2007) een meldingsplicht geldt bij de minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap of bij de hem vertegenwoordigende bevoegde overheid, de gemeente Ommen.

Project: Bureauonderzoek en Inventariserend Veldonderzoek, karterende fase,
Schuringstraat 44-46 te Ommen
Projectnummer: S100218

Literatuur en kaarten

Literatuur

Bakker, H. de en J. Schelling, 1989: *Systeem van bodemclassificatie voor Nederland, de hogere niveaus*. Staring Centrum, Wageningen.

Berendsen, H.J.A., 2004: *De vorming van het land*. Van Gorcum, Assen.

Berkel, G. van, en K. Samplonius, 2006: *Nederlandse plaatsnamen. Herkomst en Historie*. Prisma, Utrecht.

Huisink, M., 2000: *Changing river styles in response to Weichselian climate changes in the Vecht valley, eastern Netherlands*. *Sedimentary Geology* 133 115-134.

Koeman, S.M., D. Hagens, 2009: *Bureauonderzoek en Inventariserend Veldonderzoek d.m.v. boringen, karterende fase, Schurinkstraat te Ommen*. Synthegra Rapport S090252, Doetinchem.

Mulder, E.F.J. de, M.C. Geluk, I.L. Ritsema, W.E. Westerhoff en T.E. Wong, 2003: *De ondergrond van Nederland*. Wolters-Noordhoff, Groningen/Houten

Nederlands Normalisatie-instituut, 1989: *NEN 5104 Geotechniek - Classificatie van onverharde grondmonsters*. Nederlands Normalisatie-instituut, Delft.

Spek, T., 2004: *Het Drentse esdorpenlandschap, een historisch geografische studie*, Utrecht.

Stichting Infrastructuur Kwaliteitsborging Bodembeheer, 2006a: *Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie, versie 3.1*. SIKB, Gouda.

Stichting Infrastructuur Kwaliteitsborging Bodembeheer, 2006b: *Leidraad inventariserend veldonderzoek; Deel: karterend booronderzoek (aanvulling op de KNA 3.1)*. SIKB, Gouda.

Stiboka (Stichting voor Bodemkartering), 1989: *Bodemkaart van Nederland schaal 1:50.000, toelichting bij de kaartbladen 22 West en Oost Coevorden*. Wageningen.

Vestigia B.V., 2008: *Archeologische waarden- en beleidskaart voor het grondgebied van de gemeente Ommen, een aanzet tot het ontwikkelen van ruimtelijk archeologiebeleid*. Amersfoort

Kaarten

ANWB 2006: *Topografische Atlas van Overijssel, schaal 1:25.000*. Den Haag.

Heveskes Uitgevers, 2003: *De Hottinger-Atlas van Noord- en Oost-Nederland 1773-1794*, Groningen.

NITG-TNO, 2006: *Geologische overzichtskaart van Nederland 1:600.000* (<http://dinoloket.nitg.tno.nl>).

Stiboka (Stichting voor Bodemkartering), 1983: *Bodemkaart van Nederland schaal 1:50.000, blad 22 West Coevorden*. Wageningen.

Stiboka (Stichting voor Bodemkartering) en RGD (Rijks Geologische Dienst), 1983: *Geomorfologische kaart van Nederland schaal 1:50.000, blad 22-23 Coevorden-Nieuw Schoonebeek*. Wageningen/Haarlem.

Project: Bureauonderzoek en Inventariserend Veldonderzoek, karterende fase,
Schuringstraat 44-46 te Ommen
Projectnummer: S100218

Uitgeverij Nieuwland, 2005: *Grote Historische Atlas van Overijssel, circa 1905, schaal 1:25.000*. Tilburg.

Internet (geraadpleegd augustus 2010)

archis2.archis.nl

www.ahn.nl

www.bodemloket.nl

www.dinoloket.nl

www.overijssel.nl

www.watwaswaar.nl

Bijlagen:

**Bijlage 1: Overzicht van relevante geologische en archeologische
 tijdvakken**

Overzicht geologische en archeologische tijdvakken

Ouderdom in jaren	Chronostratigrafie						MIS	Lithostratigrafie				
	Kwartair	Laat	Holoceen						1	Formaties: Naaldwijk (marien), Nieuwkoop (veen), Echteld (fluviaal)		Formatie van Beegden
11.755			Laat-Weichselien (Laat-Glaciaal)	Late Dryas (koud)		2	Formatie van Kreftenheye					
12.745				Allerød (warm)								
13.675				Vroege Dryas (koud)								
14.025				Bølling (warm)								
15.700												
29.000			Midden-Weichselien (Pleniglaciaal)	Laat-Pleniglaciaal		3						
50.000				Midden-Pleniglaciaal								
75.000				Vroeg-Pleniglaciaal					4			
			Vroeg-Weichselien (Vroeg-Glaciaal)		5a	Formatie van Kreftenheye						
		5b										
		5c										
		5d										
115.000		Eemien (warme periode)					5e	Eem Formatie				
130.000		Midden	Saalien (ijstijd)				6	Formatie van Drente				
370.000								Formatie van Urk				
410.000			Holsteinien (warme periode)		Formatie van Peelo							
475.000			Elsterien (ijstijd)									
850.000			Cromerien (warme periode)		Formatie van Sterksel							
2.600.000		Vroeg	Vroeg	Pre-Cromerien								

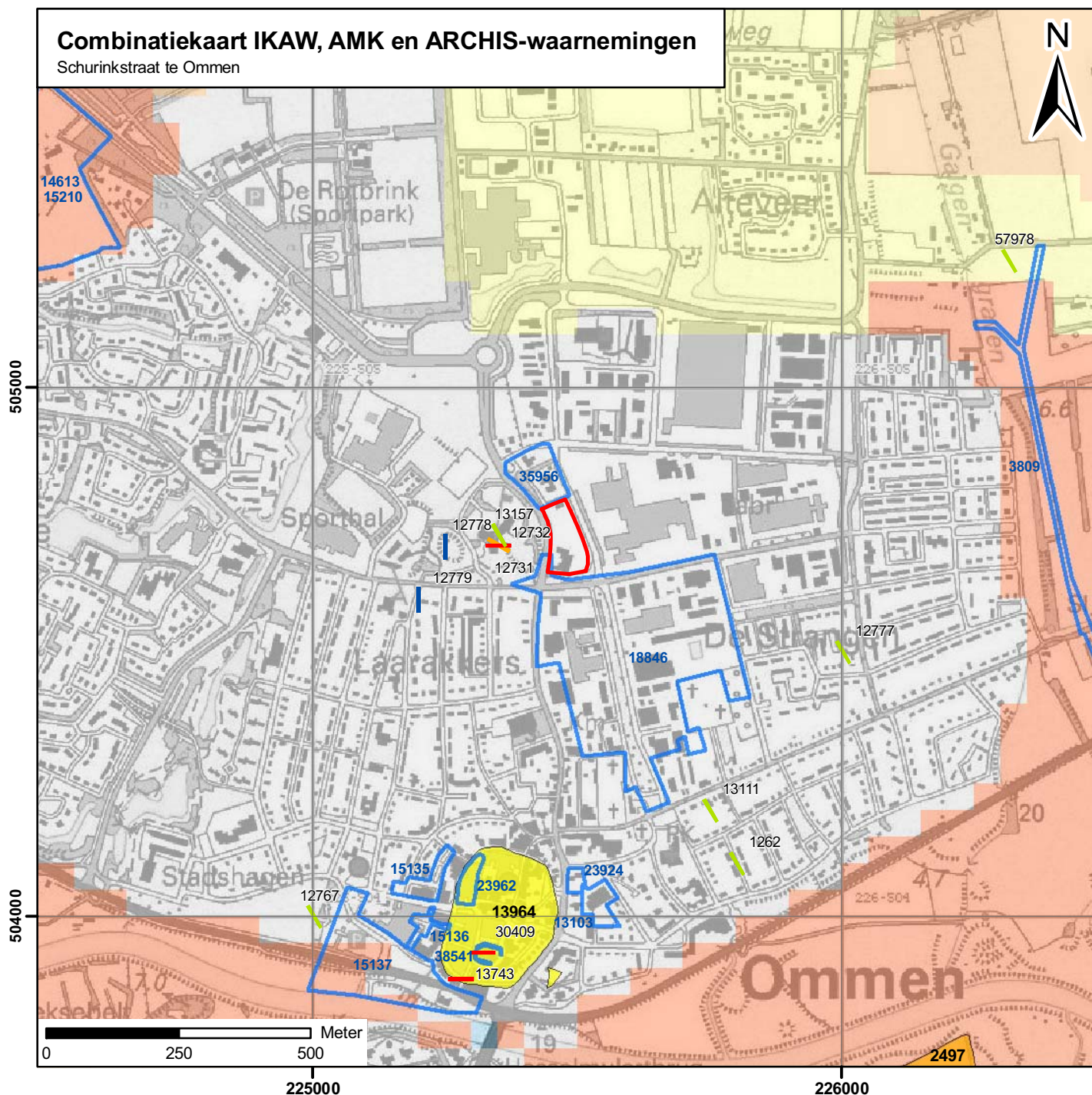
Cal. jaren v/n Chr.	¹⁴ C jaren	Chronostratigrafie		Pollen zones	Vegetatie	Archeologische perioden
1950	0	Laat	Subatlanticum koeler vochtiger	Vb2	Loofbos eik en hazelaar overheersen haagbeuk veel cultuurplanten rogge, boekweit, korenbloem	Nieuwe tijd
-1500				Vb1		Middeleeuwen
-450				Va		Romeinse tijd
0		Midden	Subboreaal koeler droger	IVb	Loofbos eik en hazelaar overheersen beuk > 1% invloed landbouw (granen)	IJzertijd
-12				IVa		Bronstijd
-800	815					
-2000	2650	Holoceen	Atlanticum warm vochtig	III	Loofbos eik, els en hazelaar overheersen in zuiden speelt linde een grote rol	Neolithicum
3755	5000					
-4900						
-5300		Vroeg	Boreaal warmer	II	den overheerst hazelaar, eik, iep, linde, es	Mesolithicum
7020	8000					
-8240	9000					
-8800		Laat-Pleistoceen	Preboreaal warmer	I	eerst berk en later den overheersend	Laat-Paleolithicum
11.755	10.150					
12.745	10.800					
13.675	11.800	Weichselien (ijstijd)	Laat-Weichselien (Laat-Glaciaal)	Late Dryas	LW III	parklandschap
14.025	12.000			Allerød	LW II	dennen- en berkenbossen
15.700	13.000			Vroege Dryas	LW I	open parklandschap
-35.000				Bølling		open vegetatie met kruiden en berkenbomen
75.000		Midden-Pleistoceen	Midden-Weichselien (Pleniglaciaal)			perioden met een poolwoestijn en perioden met een toendra
115.000			Vroeg-Weichselien (Vroeg-Glaciaal)			perioden met bos en perioden met een subarctisch open landschap
130.000			Eemien (warme periode)			loofbos
-300.000		Midden-Pleistoceen	Saalien (ijstijd)			
						Vroeg-Paleolithicum

Chronostratigrafie voor Noordwest-Europa volgens Zagwijn (1974), Vandenberghe (1985) en De Mulder *et al.* (2003). Lithostratigrafie volgens De Mulder *et al.* (2003). Mariene isotoop stadium (MIS) volgens Bassinot *et al.* (1994). Atmosferische data volgens Stuiver *et al.* (1998). Zuurstofisotoop calibratie (OxCal) versie 3.9 Bronk Ramsey (2003), toegepast op het Laat-Weichselien en het Holoceen. Archeologische periode-indeling en ouderdom volgens de Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek (ROB). Vegetatie bewerkt volgens Berendsen (2000). Pollenzones volgens P. Vos & P. Kiden (2005).

Bijlage 2: Combinatiekaart IKAW, AMK en Archis waarnemingen

Combinatiekaart IKAW, AMK en ARCHIS-waarnemingen

Schurinkstraat te Ommen

Legenda

Vondsten per periode

- | Neolithicum
- | Bronstijd
- | IJzertijd
- | Late Middeleeuwen

archeologische verwachting trefkans

- hoog (water)
- middelhoog (water)
- laag (water)
- water
- hoog
- middelhoog
- laag
- zeer laag
- niet gekarteerd
- onbekend
- onderzoeksmeldingen

Archeologisch monument + monumentnummer

- Terrein van archeologische betekenis
- Terrein van archeologische waarde
- Terrein van hoge archeologische waarde
- Terrein van zeer hoge archeologische waarde
- Terrein van zeer hoge archeologische waarde, beschermd
- plangebied

Bijlage 3: Boorpuntenkaart

Boorpuntenkaart

Schurinkstraat te Ommen

schaal: 1:1000

Legenda

● Boorpunt

□ Plangebied

S100218 BO-IVO-K_10082010_JH_1.0

504800

504700

504600

0 12,5 25 50 Meter

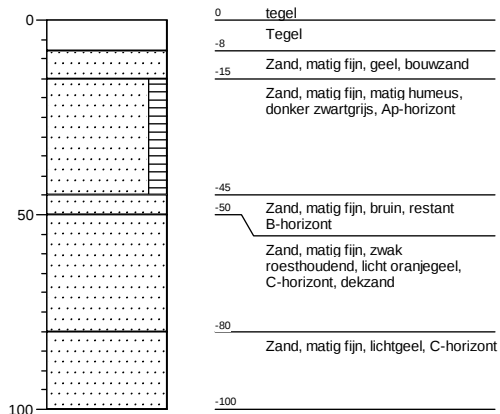
225400

225500

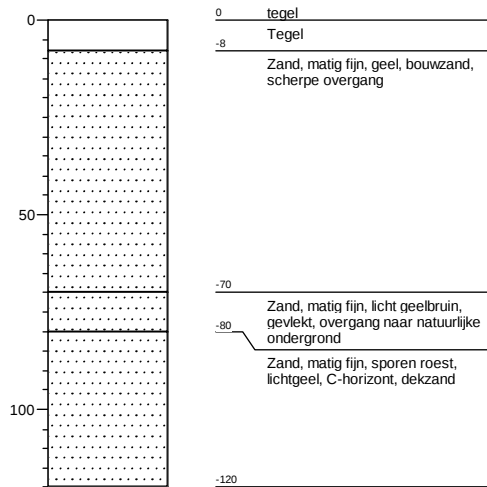

Bijlage 4: Boorprofielen

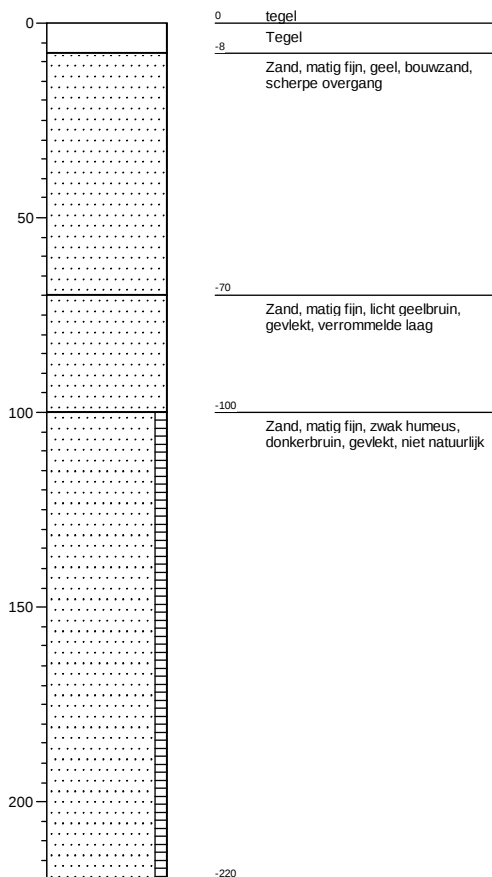
Boring: 1

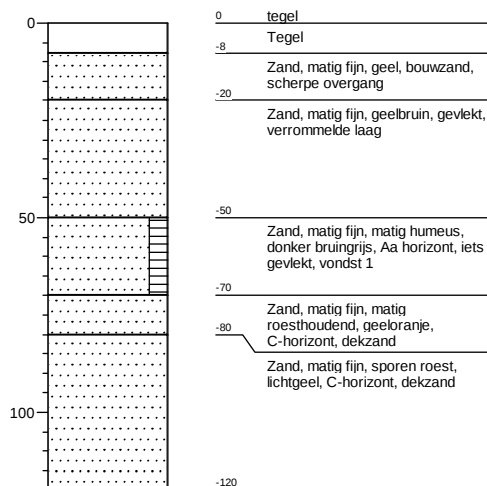
Boring: 2

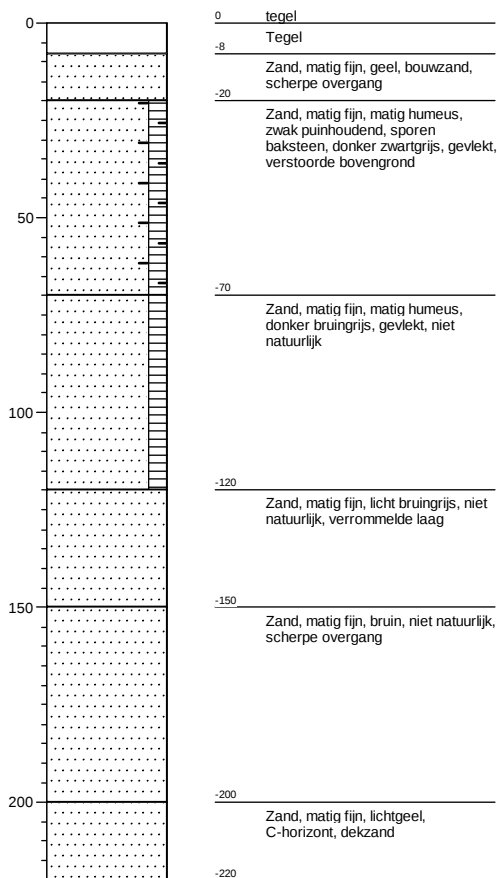
Boring: 3

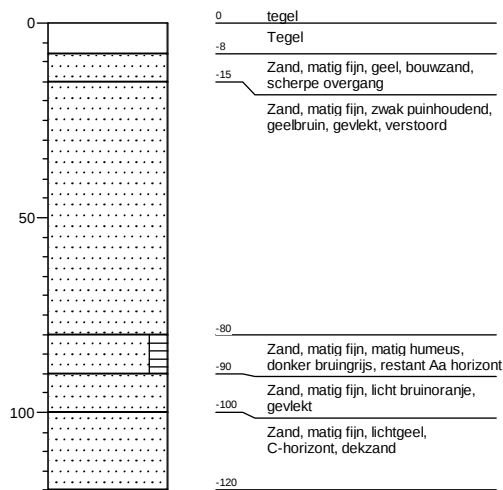
Boring: 4

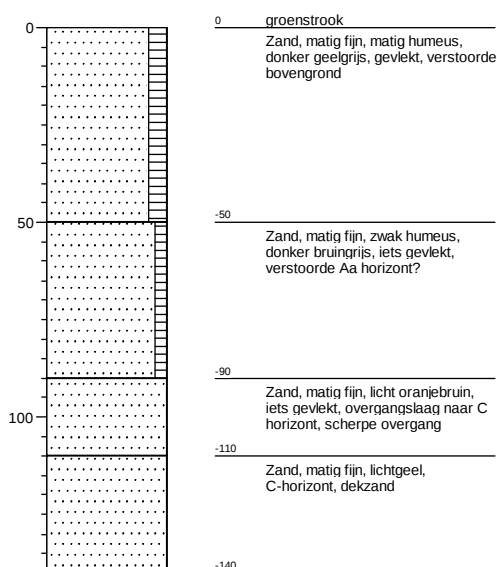
Boring: 5

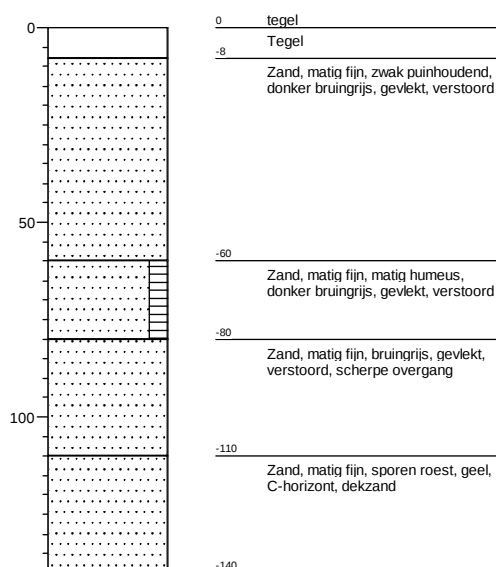
Boring: 6

Boring: 7

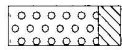

Boring: 8

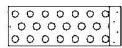

Legenda (conform NEN 5104)

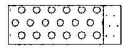
grind

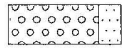
Grind, siltig

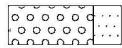
Grind, zwak zandig

Grind, matig zandig

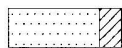

Grind, sterk zandig

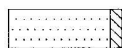

Grind, uiterst zandig

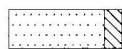
zand

Zand, kleiig

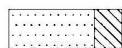
Zand, zwak siltig

Zand, matig siltig

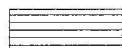

Zand, sterk siltig

Zand, uiterst siltig

veen

Veen, mineraalarm

Veen, zwak kleiig

Veen, sterk kleiig

Veen, zwak zandig

Veen, sterk zandig

klei

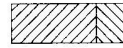
Klei, zwak siltig

Klei, matig siltig

Klei, sterk siltig

Klei, uiterst siltig

Klei, zwak zandig

Klei, matig zandig

Klei, sterk zandig

leem

Leem, zwak zandig

Leem, sterk zandig

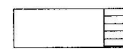
overige toevoegingen

zwak humeus

matig humeus

sterk humeus

zwak grindig

matig grindig

sterk grindig

geur

geen geur

zwakke geur

matige geur

sterke geur

uiterste geur

olie

geen olie-water reactie

zwakke olie-water reactie

matige olie-water reactie

sterke olie-water reactie

uiterste olie-water reactie

p.i.d.-waarde

>0

>1

>10

>100

>1000

>10000

monsters

geroerd monster

ongeroid monster

overig

bijzonder bestanddeel

Gemiddeld hoogste grondwaterstand

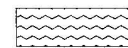
Gemiddeld laagste grondwaterstand

Gemiddeld laagste grondwaterstand

slib

water